

Силабус освітнього компоненту

Альтернативне врегулювання правових спорів

Рівень вищої освіти – другий (магістерський) рівень

Освітньо-професійна програма – Право

Рік навчання: 2025-2026, **Семестр:** 1

Кількість кредитів: денна ф/н – 3,0; заочна ф/н – 3,0

Обсяг годин: денна ф/н - 90, заочна ф/н - 90

Мова викладання: українська

Підсумковий контроль – іспит

Форма проведення занять – лекції, семінарські заняття

Назва освітнього компоненту	<u>Альтернативне врегулювання правових спорів</u> Alternative dispute resolution
Викладач	Великорода Олександр Михайлович, доцент кафедри цивільного та господарського права і процесу Івано-Франківського навчально-наукового юридичного інституту Національного університету «Одеська юридична академія», кандидат юридичних наук, доцент Івано-Франківськ, вул. Максимовича, 13
Контактний тел.	+38-095-715-08-43
E-mail:	alexvelykoroda@gmail.com
Консультації викладача	Вт., ср. 10.00-16.00

1. Коротка анотація до курсу: Альтернативне врегулювання правових спорів займає важливе місце в сучасній юриспруденції. Даний інститут являє собою підхід до вирішення конфліктів, який базується на спробах знайти компромісні рішення, що задовольняють інтереси всіх суб'єктів у позасудовому порядку та є необхідною складовою сучасної правової системи будь-якої розвиненої держави.

Сучасне законодавство, що регулює альтернативне вирішення спорів, стрімко розвивається. Так, зокрема, в процесуальних кодексах після редакції 2017 року з'явилися норми, що регулюють процедуру врегулювання спору за участю судді, в 2021 році був прийнятий Закон України «Про медіацію». Таким чином, можна чітко простежити зростаючу роль даного інституту, що зумовлює необхідність отримання здобувачами вищої освіти не лише теоретичних знань в даній сфері, а й необхідність засвоєння практики застосування способів альтернативного вирішення правових спорів. Предметом вивчення даної навчальної дисципліни є правові норми, практика правозастосування, а також наукові праці в сфері альтернативного вирішення правових спорів.

Метою вивчення дисципліни «Альтернативне врегулювання правових спорів» є засвоєння норм права, що регулюють правовідносини, які складаються при альтернативному вирішенні спорів, і формування у здобувачів вищої освіти відповідних професійних компетенцій щодо правильного застосування отриманих знань та правових норм при вирішенні конкретних завдань. Глибоке засвоєння студентами норм, що регулюють порядок розгляду та вирішення спорів (конфліктів) є необхідною умовою формування висококваліфікованих юристів, зокрема майбутніх медіаторів, третейських суддів, арбітрів, незалежних посередників, членів примирних комісій та комісій по трудових спорах, адвокатів, юрисконсультів.

2. Формат курсу: Очний та/або змішаний.

3. Компетентності, які мають бути сформовані у результаті опанування навчальної дисципліни:

Інтегральні компетентності: Здатність розв'язувати задачі дослідницького та/або інноваційного характеру у сфері права.

Загальні компетентності:

- ЗК1. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.
- ЗК2. Здатність проводити дослідження на відповідному рівні.
- ЗК3. Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел.
- ЗК4. Здатність до адаптації та дії в новій ситуації.
- ЗК6. Здатність генерувати нові ідеї (креативність).
- ЗК7. Здатність приймати обґрунтовані рішення.
- ЗК8. Здатність спілкуватися з представниками інших професійних груп різного рівня (з експертами з інших галузей знань/видів економічної діяльності).
- ЗК9. Здатність працювати в міжнародному контексті.
- ЗК10. Здатність розробляти проекти та управляти ними.
- ЗК11. Здатність утверджувати культуру доброчесності, виявляти та формувати нульову толерантність до корупційних проявів, дотримуватися та послідовно відстоювати високі стандарти професійної етики.
- ЗК12. Здатність до безпосередньої самоосвіти та самовдосконалення.

Спеціальні компетентності:

- СК1. Здатність застосовувати принципи верховенства права для розв'язання складних задач і проблем, у тому числі, у ситуаціях правової невизначеності.
- СК2. Здатність аналізувати та оцінювати вплив правової системи Європейського Союзу на правову систему України.
- СК3. Здатність аналізувати та оцінювати вплив Конвенції про захист прав людини та основоположних свобод, а також практики Європейського суду з прав людини на розвиток правової системи та правозастосування в Україні.
- СК4. Здатність оцінювати взаємодію міжнародного права та міжнародних правових систем з правовою системою України.
- СК5. Здатність використовувати сучасні правові доктрини та принципи у правотворчості та в процесі застосування інститутів публічного і приватного права, а також кримінальної юстиції.
- СК6. Здатність обґрунтовувати та мотивувати правові рішення, давати розгорнуту юридичну аргументацію.
- СК7. Здатність застосовувати знання та розуміння основних засад (принципів) та процедур судочинства в Україні.
- СК8. Здатність застосовувати медіацію та інші правові інструменти альтернативного позасудового розгляду та вирішення правових спорів.
- СК9. Здатність застосовувати міждисциплінарний підхід в оцінці правових явищ та правозастосовній діяльності.
- СК10. Здатність ухвалювати рішення у ситуаціях, що вимагають системного, логічного та функціонального тлумачення норм права, а також розуміння особливостей практики їх застосування.
- СК11. Здатність критично оцінювати ефективність представництва і захисту прав, свобод та інтересів клієнтів.
- СК12. Здатність утверджувати етичні стандарти правничої діяльності, стандарти професійної незалежності та відповідальності правника.
- СК13. Здатність доносити до фахівців і нефахівців у сфері права інформацію, ідеї, зміст проблем та характер оптимальних рішень з належною аргументацією.

СК14. Здатність самостійно готувати проекти нормативно правових актів, обґрунтовувати суспільну обумовленість їх прийняття, прогнозувати результати їх впливу на відповідні суспільні відносини.

СК15. Здатність самостійно готувати проекти актів правозастосування, враховуючи вимоги щодо їх законності, обґрунтованості та вмотивованості.

СК16 Здатність демонструвати знання й розуміння правових явищ в умовах глобалізаційних процесів.

СК17. Здатність вирішувати колізійні та конфліктні проблеми правового регулювання суспільних відносин.

4. Програмні результати навчання:

ПРН 1. Оцінювати природу та характер суспільних процесів і явищ, і виявляти розуміння меж та механізмів їх правового регулювання.

ПРН 2. Співвідносити сучасну систему цивілізаційних цінностей з правовими цінностями, принципами та професійними етичними стандартами.

ПРН 3. Проводити збір, інтегрований аналіз та узагальнення матеріалів з різних джерел, включаючи наукову та професійну літературу, бази даних, цифрові, статистичні, тестові та інші, та перевіряти їх на достовірність, використовуючи сучасні методи дослідження.

ПРН 4. Здійснювати презентацію свого дослідження з правової теми, застосовуючи першоджерела та прийоми правової інтерпретації складних комплексних проблем, що постають з цього дослідження, аргументувати висновки.

ПРН 6. Обґрунтовано формулювати свою правову позицію, вміти опонувати, оцінювати докази та наводити переконливі аргументи.

ПРН 7. Дискутувати зі складних правових проблем, пропонувати і обґрунтовувати варіанти їх розв'язання.

ПРН 8. Оцінювати достовірність інформації та надійність джерел, ефективно опрацьовувати та використовувати інформацію для проведення наукових досліджень та практичної діяльності.

ПРН 9. Генерувати нові ідеї та використовувати сучасні технології у наданні правничих послуг.

ПРН 10. Аналізувати взаємодію міжнародного права та міжнародно-правових систем з правовою системою України на основі усвідомлення основних сучасних правових доктрин, цінностей та принципів функціонування права.

ПРН 11. Використовувати передові знання і методики у процесі правотворення та правозастосування інститутів публічного та приватного права і кримінальної юстиції.

ПРН 12. Проводити порівняльно-правовий аналіз окремих інститутів права різних правових систем, враховуючи взаємозв'язок правової системи України з правовими системами Ради Європи та Європейського Союзу.

ПРН 13. Аналізувати та оцінювати практику застосування окремих правових інститутів.

ПРН 14. Обґрунтовувати правову позицію на різних стадіях правозастосування.

ПРН 16. Брати продуктивну участь у розробці проектів нормативно-правових актів, обґрунтовувати суспільну обумовленість їх прийняття, прогнозувати результати їх впливу на відповідні суспільні відносини.

ПРН 17. Інтегрувати необхідні знання та розв'язувати складні задачі правозастосування у різних сферах професійної діяльності.

ПРН 18. Демонструвати знання і розуміння проблематики глобалізаційних процесів у контексті розвитку сучасних правових явищ.

5. Обсяг курсу

Вид заняття	Загальна кількість годин (ДФ)	Загальна кількість годин (ЗФ)
лекції	16	10
семінарські заняття	18	6
індивідуальна робота	10	10
самостійна робота	46	64
всього	90	90

6. Технічне й програмне забезпечення/обладнання – доступ до мережі Internet за умови змішаного формату курсу, конспект лекцій, система мультимедійних презентацій та засоби інтерактивного навчання, мультимедійне забезпечення в порталі ZOOM.

7. Зміст освітнього компонента:

Лекційні заняття			
	Опис змісту навчання (теми)	ДФ год.	ЗФ год.
Тема 1	Загальна характеристика способів альтернативного врегулювання спорів.	2	2
Тема 2	Переговори як спосіб альтернативного вирішення спорів.	2	—
Тема 3	Медіація як позасудова процедура врегулювання конфлікту (спору).	2	2
Тема 4	Врегулювання спору за участю судді. Мирова угода.	2	2
Тема 5	Третейський розгляд.	4	2
Тема 6	Вирішення спорів міжнародним комерційним арбітражем.	2	2
Тема 7	Вирішення трудових спорів (конфліктів) примирною комісією, трудовим арбітражем та комісією по трудових спорах.	2	—

Семінарські, практичні заняття			
	Опис змісту навчання (теми)	ДФ год.	ЗФ год.
Тема 1.	Загальна характеристика способів альтернативного врегулювання спорів.	4	2
Тема 2.	Переговори як спосіб альтернативного вирішення спорів.	2	—
Тема 3.	Медіація як позасудова процедура врегулювання конфлікту (спору).	2	2
Тема 4.	Врегулювання спору за участю судді. Мирова угода.	2	—
Тема 5.	Третейський розгляд.	4	2

Тема 6.	Вирішення спорів міжнародним комерційним арбітражем.	2	—
Тема 7.	Вирішення трудових спорів (конфліктів) примирною комісією, трудовим арбітражем та комісією по трудових спорах.	2	—

Самостійна робота			
	Опис змісту навчання (наприклад, теми або види навчальної активності)	ДФ год.	ЗФ год.
Тема 1.	Загальна характеристика способів альтернативного врегулювання спорів.	7	9
Тема 2.	Переговори як спосіб альтернативного вирішення спорів.	6	9
Тема 3.	Медіація як позасудова процедура врегулювання конфлікту (спору).	6	9
Тема 4.	Врегулювання спору за участю судді. Мирова угода.	6	9
Тема 5.	Третейський розгляд.	7	10
Тема 6.	Вирішення спорів міжнародним комерційним арбітражем.	7	9
Тема 7.	Вирішення трудових спорів (конфліктів) примирною комісією, трудовим арбітражем та комісією по трудових спорах.	7	9

Індивідуальні завдання		
	Опис змісту індивідуального завдання	ДФ год.
	Підготовка реферату (доповіді) або презентації в межах питань, що розглядаються на лекційних та практичних заняттях. Доповідь являє собою інформаційне повідомлення.	10

8. Система оцінювання

Оцінювання проводиться за 100-бальною шкалою.

9. Шкала оцінювання

Сума балів за 100-бальною шкалою	Оцінка в ЄКТС	Значення оцінки ЄКТС	Критерії оцінювання	Оцінка за національною шкалою	
				Екзамен	Залік
90-100	A	відмінно	здобувач вищої має глибокі і системні знання, вміє узагальнювати теоретичний матеріал, співвідносити загальні знання з конкретними ситуаціями; засвідчив уміння критично оцінювати варіантні підходи щодо сутності норм та уявлень; оволодів навиками аналізувати, моделювати та адекватно оцінювати ситуацію; обізнаний з науковими працями вітчизняних та зарубіжних спеціалістів в даній галузі; матеріал викладає логічно, послідовно та переконливо; самостійно розкриває власні обдарування і нахили	відмінно	зараховано
82-89	B	дуже добре	Здобувач вищої освіти вільно володіє вивченим обсягом матеріалу, застосовує його на практиці, вільно розв'язує вправи і задачі у стандартних ситуаціях, самостійно виправляє допущені помилки, кількість яких незначна.	добре	зараховано

74-81	C	добре	Здобувач вищої освіти вміє зіставляти, узагальнювати, систематизувати інформацію під керівництвом викладача; в цілому самостійно застосовувати її на практиці; контролювати власну діяльність; виправляти помилки, серед яких є суттєві, добирати аргументи для підтвердження думок.		
64-73	D	задовільно	Здобувач вищої освіти відтворює значну частину теоретичного матеріалу, виявляє знання і розуміння основних положень; з допомогою викладача може аналізувати навчальний матеріал, виправляти помилки, серед яких є значна кількість суттєвих.	задовільно	
60-63	E	достатньо	Здобувач вищої освіти володіє навчальним матеріалом на рівні, вищому за початковий, значну частину його відтворює на репродуктивному рівні.		
35-59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання семестрового контролю	Здобувач вищої освіти володіє матеріалом на рівні окремих фрагментів, що становлять незначну частину навчального матеріалу.	незадовільно	не зараховано
0-34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням залікового кредиту	Здобувач вищої освіти володіє матеріалом на рівні елементарного розпізнання і відтворення окремих фактів, елементів, об'єктів.		

10. Політика оцінювання

Політика щодо дедлайнів та перескладання: Завдання, які виконуються із порушенням термінів без поважних причин, оцінюються на нижчу оцінку (половина балів з максимально можливих). Перескладання модулів відбувається із дозволу Директора за наявності поважних причин (наприклад, лікарняний).

Політика щодо академічної доброчесності: визначається Законами України «Про освіту», «Про вищу освіту», Положенням «Про дотримання академічної доброчесності в Івано-Франківському навчально-науковому юридичному інституті НУ «ОЮА». Дотримання академічної доброчесності передбачає:

самостійне виконання навчальних завдань, завдань поточного та підсумкового контролю результатів навчання (для осіб з особливими освітніми потребами ця вимога застосовується з урахуванням їхніх індивідуальних потреб і можливостей);

посилання на джерела інформації у разі використання ідей, розробок, тверджень, відомостей;

дотримання норм законодавства про авторське право і суміжні права;

надання достовірної інформації про результати власної навчальної (наукової, творчої) діяльності, використанні методики досліджень і джерела інформації.

Політика щодо відвідування: Відвідування занять є обов'язковим компонентом оцінювання.

Вимоги до семінарських занять	Семінарські заняття передбачають обговорення питань теми, розгляд нормативно-правової бази, проведення дискусій з основних проблем і питань, які розглядаються на семінарському занятті. Робота на семінарському занятті передбачає усне та письмове опитування.
--------------------------------------	--

Вимоги до індивідуальної роботи	При написанні рефератів з навчальної дисципліни «Альтернативне врегулювання правових спорів» студенти повинні не лише здійснити реферування теоретичного матеріалу, але й ознайомитись і опрацювати спеціальну літературу та нормативно-правові акти, які стосуються обраної теми роботи та провести її детальний теоретико-прикладний аналіз.
Вимоги до самостійної роботи	Самостійна робота здобувачів вищої освіти полягає в опрацюванні проблемних теоретичних та практичних питань, написанні рефератів, есе, тез та статей. Виконання самостійної роботи оцінюється під час проведення семінарського заняття у вигляді опитування в тому числі за питаннями, які виносяться на самостійну роботу.
Умови підсумкового контролю	Підсумкове оцінювання знань здобувачів вищої освіти здійснюється за результатами поточного контролю, заліку

11. Рекомендована література

11.1. Основна:

1. Альтернативне вирішення цивільно-правових спорів: підручник. / За ред. Н.Ю. Голубевої. Одеса: Фенікс, 2021. 344 с.
2. Альтернативні способи вирішення цивільних спорів за законодавством України: навчальний посібник. / За ред. О.Б. Верби-Сидор. Львів: Львівський державний університет внутрішніх справ, 2021. 416 с.
3. Вступ до альтернативного вирішення спорів: навч. посіб. / За ред. У. Хелльманна, Н.Л. Бондаренко-Зелінської. Хмельницький: Хмельницький університет управління та права, 2017. 234 с.
4. Любченко Я.П. Альтернативні способи вирішення правових спорів: теоретико-правовий аспект: дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.01. Харків, 2018. 249 с.
5. Примирні процедури в цивільному процесі: теорія і практика (нотаріат, суд, адвокатура, виконавче провадження). Науково-практичний посібник. (Серія «Процесуальні науки»). / За ред. С.Я. Фурси. Київ: Алерта, 2022. 428 с.
6. Притика Ю.Д. Альтернативне вирішення спорів. Підручник. Київ: Дакор, 2021. 436 с.
7. Спектор О.М. Альтернативні способи вирішення цивільно-правових спорів: світовий досвід та перспективи застосування у правовій системі України. Київ: Фенікс, 2013. 159 с.

Нормативні акти:

1. Конституція України від 28.06.1996 р. зі змінами та доповненнями. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80#Text>
2. Господарський процесуальний кодекс України від 06.11.1991 р. зі змінами та доповненнями. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1798-12#Text>.
3. Цивільний процесуальний кодекс України від 18.03.2004 р. зі змінами та доповненнями. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1618-15#Text>.
4. Про mediaцію: Закон України від 16.11.2021 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1875-20#Text>.
5. Про міжнародний комерційний арбітраж: Закон України від 24.02.1994 р. зі змінами та доповненнями. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4002-12#Text>.
6. Про порядок вирішення колективних трудових спорів (конфліктів): Закон України від 03.03.1998 р. зі змінами та доповненнями. <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/137/98-%D0%B2%D1%80#Text>.
7. Про третейські суди: Закон України від 11.05.2004 р. зі змінами та доповненнями. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1701-15#Text>.

Підручники, посібники, наукові праці:

11.2. Допоміжна:

1. Бут І.О. Розгляд цивільно-правових спорів третейськими судами в Україні: дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.03. Одеса, 2016. 229 с.
2. Волощук О.Т. Міжнародний комерційний арбітраж. Чернівці: Чернівецький нац. ун-т, 2011. 260 с.
3. Голубєва Н.Ю. Електронне судочинство: міжнародний досвід: монографія. Одеса: Фенікс, 2020. 204 с.
4. Гончаренко О.М. Міжнародний комерційний арбітраж. Ніжин: Видавництво НДУ ім. М. Гоголя, 2014. 203 с.
5. Закон України «Про третейські суди». Науково-практичний коментар. / За ред. Ю.В. Білоусова, П.В. Куфтиреєва. Київ: Правова єдність, 2008. 432 с.
6. Котвяковський Ю.О. Оскарження рішень третейських судів у порядку цивільного судочинства: дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.03. Київ, 2018. 242 с.
7. Кравцов С.О. Міжнародний комерційний арбітраж та національні суди: монографія. Харків: Право, 2014. 232 с.
8. Литвин Н.А., Коваль М.В., Литвин О.В., Долгий О.А. Правове регулювання діяльності третейських судів в Україні: монографія. Ірпінь: Національний інститут ТПС України, 2018. 188 с.
9. Мазаракі Н.А. Теоретико-правові засади запровадження медіації в Україні: дис. ... докт. юрид. наук: 12.00.01. Київ, 2019. 484 с.
10. Мальський М.М. Арбітражна угода: теоретичні та практичні аспекти: монографія. Львів: Літопис, 2013. 374 с.
11. Медіація у професійній діяльності юриста: підручник. / За ред. Н. Крестовської, Л. Романадзе. Одеса: Екологія, 2019. 456 с.
12. Міжнародний комерційний арбітраж. / За ред. У. Гелльманна, В.М. Коссака. Хмельницький: Хмельницький університет управління та права, 2015. 204 с.
13. Міжнародний арбітражний суд в Україні: теорія і законодавство. / За ред. І.Г. Побірченка. Київ: Ін Юре, 2007. 584 с.
14. Новіков Д.О. Трудове процесуальне право: навч. посібник. Харків: Харківський національний педагогічний університет ім. Г.С. Сковороди, 2017. 129 с.
15. Притика Ю.Д. Міжнародний комерційний арбітраж: питання теорії та практики: монографія. Київ: Ін Юре, 2005. 516 с.
16. Притика Ю.Д. Теоретичні проблеми захисту прав учасників цивільних правовідносин в третейському суді: дис. ... докт. юрид. наук: 12.00.03. Київ, 2006. 632 с.
17. Прушак В.Є. Врегулювання спору за участю судді у цивільному судочинстві України: дис. ... докт. філос.: 081. Одеса, 2020. 192 с.
18. Стасів Н.С. Цивільне судочинство у справах про надання дозволу на примусове виконання рішень третейських судів: дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.03. Львів, 2020. 235 с.
19. Цірат Г.А. Міжнародний комерційний арбітраж: навч. посіб. Київ: Істина, 2002. 304 с.
20. Чанишева Г.І., Дейнека В.М. Примирні процедури вирішення колективних трудових спорів: монографія. Одеса: Фенікс, 2016. 196 с.
21. Шепель Т.П., Чагін С.М., Колотило М.М. та ін. Третейські суди в Україні: стан розвитку, статистика, практика та перспективи. Київ, 2018. 52 с.

11.3. Інформаційні ресурси в Інтернеті:

<http://www.nbuv.gov.ua> – Бібліотека ім. Вернадського.
<https://nlu.org.ua> – Парламентська бібліотека.
<https://www.naia.kiev.ua> – НАВС.
<https://www.gp.gov.ua/ua/index.html> – Офіс Генерального прокурора.

<https://mvs.gov.ua/uk> – МВС України.
<https://www.npu.gov.ua> – Національна поліція України.
<https://ssu.gov.ua> – Служба безпеки України.
https://supreme.court.gov.ua/supreme/gromadyanam/perelik_sprav – Верховний суд.
<https://unba.org.ua> – Національна асоціація адвокатів України.
<http://kyivinstitute.com> – Київський інститут інтелектуальної власності та права Національного університету «Одеська юридична академія».
<https://sluga-narodu.com/beb/> – Бюро економічної безпеки.
<https://dbr.gov.ua> – Державне бюро розслідування.
<https://nabu.gov.ua> – Національне антикорупційного бюро України.
<http://www.mon.gov.ua> – Міністерство освіти і науки України.
<http://www.president.gov.ua> – Президент України.
<http://zakon.rada.gov.ua> – Верховна Рада України.
<http://www.reyestr.court.gov.ua> – Єдиний державний реєстр судових рішень
<http://www.echr.coe.int/echr> – Європейський суд з прав людини.

**Доцент кафедри цивільного та
господарського права і процесу**

 – **Олександр ВЕЛИКОРОДА**